

MOŠKI

Tadej Slabe — Ljubljanski plezalec je v Mišji peči preprezal drugo najtežjo smer pri nas, in sicer z oceno 8c (X+/IX-).

Matej Mejovšek — Na svetovnem pokalu v Birminghamu je bil 24-letni Velenčan na 23. mestu, na domačem prvenstvu pa je na koncu končal na 2. mestu. Preplezal je dve smeri z oceno 8b+ (X+), v ZDA pa je na pogled ponovil smer z oceno 8a (IX+/X-).

Vili Guček — 28-letni Trboveljčan je na tekmi svetovnega pokala v Beljaku zasedel 21. mesto, v domačem prvenstvu pa je zasedel 3. mesto. Še posebno je bil uspešen pri vzponih. Poleg dveh smeri z oceno 8b+ (X+) je preplezal še 9 smeri z oceno 8b ali več.

Marko Lukič — 25-letni mariborski plezalec je v lanski sezoni med drugimi vzponi preplezal tudi 3 smeri z oceno 8b+ (X+).

Tomo Česen — 35-letni kranjski plezalec je svojim številnim solo vzponom v preteklih letih lani dodal še solo vzpon v smeri z oceno 8a (IX+/X-), kar je bil eden od najboljših takih dosežkov lani na svetu.

Aljoša Grom — 21-letni plezalec z Vrhnike je bil lani najboljši v skupnem seštevku državnega prvenstva. Na tekmi svetovnega pokala v Beljaku je osvojil 23. mesto. Poleg vzponov desete stopnje je opravil tudi solo vzpon v smeri z oceno 8a/a+, kar je bil eden od najboljših dosežkov lani na svetu.

Franci Jensterle — 27-letni plezalec iz Železnikov, ki sicer živi v Ljubljani, je na pogled ponovil smer z oceno 8a (IX+/X-).

Urh Čehovin — 17-letni Ljubljčan je bil v lanskem letu brez dvoma naš najuspešnejši mladinec. Na svetovnem mladinskem prvenstvu v Leipzigu je zasedel 7. mesto, na mednarodni mladinski tekmi Alpe-Adria v Škofji Loki si je pripelezal srebrno kolajno, v domačem prvenstvu pa je bil najboljši med mladinci.

ŠE NEKATERA PRIZNANJA

Komisija za športno plezanje je sklenila podeliti tudi priznanja nekaterim najobetavnejšim mladim plezalcem.

Aleš Strojčan — 15-letni plezalec iz Škofje Loke je bil na svetovnem mladinskem prvenstvu v svoji kategoriji na 8. mestu. Med opravljenimi vzponi pa je treba omeniti smer z oceno 7c+ (IX+).

Boštjan Potočnik — 13-letni plezalec iz Slovenske Bistrice je bil zmagovalec državnega prvenstva pri starejših dečkih, preplezal je smer z oceno 7c (IX) in 7a+ (VIII+) na pogled.

Aleš Česen — 12-letni Kranjčan je zmagovalec državnega prvenstva pri mlajših dečkih, zmagal je tudi v svoji kategoriji na mednarodni tekmi Alpe-Adria v Škofji Loki. Med drugim je preplezal tudi smer z oceno 7c (IX), na pogled pa dve smeri z oceno 7b (VIII+/IX-).

Anže Štremfelj — 11-letni Kranjčan je preplezal smer z oceno 7c (IX), na pogled pa smer z oceno 7b (VIII+/IX-). V domačem prvenstvu je bil drugi med cicibani.

Blaž Rant — 11-letni plezalec iz Škofje Loke je v svoji kategoriji zmagal na mednarodnih tekmah v Bolzanu in Pragi, v domačem prvenstvu pa je bil najboljši med cicibani.

ALPINISTIČNA RAZMIŠLJANJA IZ LANSKIH ZADNJIH »ALPINISTIČNIH RAZGLEDOV«

LAHKA POT DO USPEHA

MIHA KAJZELJ

Že dalj časa me moti, da naš alpinizem ni več to, kar je bil, da smo v ideološki in siceršnji krizi in da nimamo več vizije, vredne preteklih dejanj. Zdi se, kot da se je zagon ustavil, da ni več pravih ljudi za prava dejanja, le nekaj svetlih izjem s svojimi vzponi rešuje nastalo stanje.

Po Česnovem Lotseju so se morali sprijazniti s tem, da je bitka za prvo mesto za nekaj časa oddana, hkrati pa je imel ta mejni dogodek alpinizma močan vpliv tudi na drugih ravneh. Vsi smo se takrat spraševali: kako je Česnu to uspelo, kakšne so bile priprave, kakšen stil vzpona? Pri tem so mnogi videli samo njegov fantastični uspeh, tako rekoč iz plezališč na 8000 metrov, ne pa tudi tega, da si je Česen Lotse zgradil s trdim delom in postopnim in sistematičnim dvigovanjem vrhunskih sposobnosti. Lahkoten pristop (leightweight approach) in alpski način sta najboljša le za najbolj izkušene in vrhunsko pripravljene alpiniste, za druge se je ta taktika izkazala kot varljiva in nevarna igra.

Lahka pot do uspeha, ki izvira iz napačnega razumevanja Česnovega Lotseja, je tako postala moto predvsem mlajši generaciji alpinistov. Kljub temu so nekateri doumeli, da v alpinizmu ne gre nič na hitro, nič na silo, da je treba velikokrat obrniti in da je to zelo nevhvaležno početje, če ga gledaš zgolj kot šport.

Po valu prostega pezanja, ki je preplaval tudi naše loge, se je število alpinistov zdesetkalo, tisti, ki pa ostajamo, bi radi plezali čim težje smeri. Odločitev mnogih za športno plezanje je logična: pot do uspeha ali vsaj zadoščenja je tu navidežno lažja, predvsem pa mnogo manj nevarna, hitrejša in bolj praktična. Tudi alpinisti smo hitro ugotovili, da se s treningom v plezališčih lahko veliko bolje pripravimo na plezanje v gorah in potem zmoremo veliko težje smeri kot prej. Težnja po uspehu je celotno dejavnost prisilila v specializacijo. Športni plezalci so postali mojstri v svoji panogi, ekstremni smučarji v svoji in celo alpinisti (v ožjem pomenu besede) smo se razdelili v tiste, ki so bolj tehničarji, in tiste, ki plezamo bolj prosto. Vsaka panoga vleče ved-

no bolj samo v svojo smer, kombinatorci so bolj redki. Tisto, kar pa skrbi, je to, da se vse, kar se navezuje na športno plezanje, vedno bolj oddaljuje od alpinizma v prvotnem smislu ali pa si njegovo bistvo prirejeno razlaga. To bistvo pa je in bo ostalo pustolovščina, s športnim dosežkom neobremenjeno dejanje iz čiste želje preplezati steno z lastnimi močmi. Ta neizmerljiva vsebina ostaja spričo vsesplošne naravnosti k vedno boljšemu športnemu dosežku v ozadju in karseda odrinjena, saj se strahu kot bistvenega elementa pustolovščine ne da objektivno ovrednotiti, ker je odvisen od preveč faktorjev. Torej se ga je najbolje znebiti.

Ker bi alpinisti po zgledu iz športnega plezanja tudi v gorah radi plezali VIII. stopnjo ali še več, se pojavi velika težava: kako se varovati? Le redki so sposobni plezati smeri VII. ali VIII. stopnje s klasičnim varovanjem. Odločitev je lahka: saj imamo svedrovce!

Kdo bi se obremenjeval s klasičnim varovanjem, če lahko na lažji in elegantnejši način zlezeš večjo število, pa še strah te ni! Tu pa se vse skupaj oddalji od alpinizma. Športno plezanje kot plod visoke tehnološke civilizacije, ki svet osvaja z razvito tehnologijo, se ne sprašuje po tem, kaj bo, ko bomo navrtali vse skale na tem svetu, iz njih pregnali vse ptice, si povsod tam, kjer »ne gre«, izdoblili umetne oprimke, zasvinjali vsak odmaknjen kot in z vrsto svedrovcev omogočili množicam, da bodo lahko gomazele gor in dol.

Alpinizem, ki smo ga z leti iz nemnožične, kulturno visoko razvite dejavnosti, žal, degradirali na navaden merljiv šport, se mora v tem zanj težkem času oprijeti svoje kulturne preteklosti, pri čemer je ekološki odnos do narave danes ena od temeljnih lastnosti kulturnega. Alpinizem se je moral na vseh nivojih očistiti in očetovsko poskrbeti tudi za vse pubertetniške zablude športnega plezanja, da bo spet lahko postal ena od najnaprednejših dejavnosti človeške družbe. Himalajske odprave z ekološkim poslanstvom — reportažo o eni izmed njih smo lahko videli v avgustovski oddaji Gore in ljudje, njen namen pa je bil očistiti K2 — so začetek čiščenja gorskega okolja in s tem se začenja tudi čiščenje Zemlje. Alpski način je iz tega zornega kota bolj ekološki kot himalajski, ker ni nosačev, ni fiksnih vrvi, šotorov in druge opreme, ki ostane na gori.

Najbolj kompleksno pa je notranje etično čiščenje alpinizma. Danes velja nekdo, ki se z navadnimi klini spravi plezat težko smer, za svojevrstnega čudaka, vzrok za to pa je »lahka pot do uspeha«, ki jo zagotavljajo svedrovci. Navrtane smeri v visokih stenah, kot jih imajo na kupe v Franciji in Švici in se imenujejo »alpsko športno plezanje«, danes omogočajo plezati 8., 9. in celo 10. stopnjo tudi v visokih stenah. Naši alpinisti so s skromnim klasičnim varovanjem v povprečno zelo krušljivi skali razvili mojstrsko sposobnost plezanja in nameščanja varovanja, nezavedno pa tudi strogo etiko. Tako so bile preplezane smeri osme stopnje, še preden se je začelo vrtati po gorah. Smeri, kot so Nejcva v Ojstri (8, neponovljena), Smer norosti v Vršacu (8, neponovljena), Ključ sreče v Sfingi (nekdaj 8, danes 7), Algebra v Travniku (nekdaj 9—, danes 7, 7+) in še kakšna, ki so še vedno med najtežjimi pri nas in tudi v Alpah (kateri Francoz bi bil, na primer, sposoben ponoviti Algebro?), so bile preplezane brez



Naravne stene marsikje za množična tekmovalna že »zapirajo«.

Foto: Bergsteiger

svedranja in so za moderne svedroplezalce postale znanstvena fantastika. Pri Algebi in Ključu sreče so ponavljalci sicer ugotovili precej manjše plezalske težave, ker so avtorji v oceno vključili tudi tisto nemerljivo komponento: nevarnost oziroma resnost smeri.

Vedno so obstajale težnje, da bi dali vrednost tudi tem težko merljivim lastnostim alpinizma, kot so težak ali nemogoč povratek, možnost usodnega padca zaradi slabega varovanja, krušljive, mokre in celo poraščene skale, težka orientacija, viseča stojišča na slabih klinih, načrtovani bivaki na neznanih mestih in podobno. Francozi so razvili lestvico opisnih ocen F, PD, AD, D, TD, ED, EX = ABO, ki je v uporabi za ledno, kombinirano in skalno plezanje. Ker je opisno ocenjevanje zelo ohlapno in raztegljivo, se predvsem težje ocene uporabljajo za zelo različne lastnosti različnih smeri: dolge ali kratke, klasično opremljavane ali nasvedrane, ledne ali skalne, vsaka ekstremna težava pa hitro dobi oceno ogabno, gnusno (abominable). Smisel takšnega ocenjevanja je vprašljiv, še zlasti, ker je lestvica zaprta (kako bi se izrazili še težje kot ogabno težko!), kot je bila včasih skalna do 6+, in torej ne priznava razvoja.

Precej naprednejši so Angleži, ki so svoje opisno ocenjevanje easy, moderate, difficult, very difficult, severe, very severe, hard very severe in extremely severe, pri zadnji stopnji razdelili na podocene od E1 do E9, pri čemer je lestvica odprta. Prav oni pa imajo tudi najvišje razvito etiko plezanja v Evropi. Že v osemdesetih letih so njihovi najboljši plezalci brez svedranja splezali 6c



Atraktivno sicer — toda ali je to sploh še pravi alpinizem?

Foto: rotpunkt

(= IX po UIAA). Pri tem pa ni bilo pomembno samo dvigovanje plezalnih težav, ampak tudi ohranjanje stroge etike, za katero so se odločili, pa čeprav je bila razdalja med varovali vedno večja, njihova kvaliteta pa vedno slabša. Nevarnost vzpona se v odvisnosti od težavnosti tako ocenjuje z ocenami do E9. To oceno ima smer The Indian Face v severnem Walesu (E9, 6c, 48 m), pri čemer je zadnje varovalo rurs na višini 30 metrov, ki služi bolj zato, da se plezalec spusti navzdol, če si ne upa naprej, padca nad to točko pa ne bi ustavil in bi bil torej usoden.

Angleži so sicer s svojo strogo etiko nevrtnja plezalsko sicer zaostali za bolj praktično usmerjenimi Francozi (prav tako Američani), vendar je ta zaostanek le navidezen, ker so se Francozi pač odločili za športno plezanje, medtem ko so Angleži precej enotno ostali zvesti alpinizmu. Neka francoska 8b še ni nujno težja od neke angleške E7, 6c, ker te stvari enostavno niso primerljive, dejstvo pa je, da bo tisti, ki prepleza slednjo, lahko preplezal še marsikaj ogabno težkega v velikih stenah, na primer v Chamonixu, kar so Angleži tudi večkrat dokazali.

Zgodovinska zabloda našega alpinizma bo, če bomo po toliko letih vse skupaj poenostavili po zgledu iz alpinistično »razvith« dežel. Ekstremni vzponi alpinistov v naših stenah so se izkazali kot odlična priprava za vzpone v Alpah, Himalaji in Patagoniji. Vse to pa zato, ker je pustolovščina pri nas vedno pomenila izziv in dosežek. Naši solisti **Česen, Jeglič, Knez, Karo,**

Kozjek, Rupar, Svetičič in še kdo od svojih solo vzponov niso nikoli nič imeli — razen osebnega zadoščenja. Kategorizacija zaradi negativnega vpliva na mlade alpiniste ni smela nikoli nagrajevati strahu in prestanih nevarnosti, čeprav so bili tudi nekateri vzponi v navezah bistveno nevarnejši kot drugi z isto oceno. Duha časa je povzročil, da danes kategorizacija zelo vpliva na izbiro cilja, čeprav se stalno popravlja in dopolnjuje. Alpinisti smo nagnjeni k temu, da na najlažji način dosežemo čimveč, zato so danes popularnejše smeri, kot so Das ist nicht kar tako, Bergantova spominska, Črni baron in še kakšna.

Alpinizem mi je dal že preveč lepega, da bi mi bilo vseeno, kaj se dogaja z njim. Mislim, da je treba povrniti vrednost klasičnemu alpinizmu, ki je še vedno glavna in sploh še ne izčrpana veja in prav tako omogoča ekstremne dosežke. Alpsko športno plezanje, ki je na osvajalnem pohodu v Sloveniji, bo gotovo pritegnilo določen krog alpinistov, ki ne žele tvegati in bi vseeno radi plezali težko. Vedeti pa je treba, da vzponi, opravljeni na ta način, po dosežku niso primerljivi s pravimi alpinističnimi dejanji. Skrajni čas je, da se tudi pri nas poleg ocene za težavnost smeri uvede še ocena za nevarnost in se tudi upošteva pri točkovanju. Naj navedem samo dve smeri, ki imata brez ocene za nevarnost zelo smešno oceno: Zajeda v Široki peči 7/6 in Algebra v Travniku 7/7+, obe pa sta skrajno resni smeri. Upoštevanje ocene za nevarnost pri kategorizaciji se mi zdi edini način, da se alpinizmu vrne dušo in da bo še kdo preplezal kakšno pošteno smer, za vzor pa si lahko vzamemo Frančkovno mojstrovino — smer Korenina v Triglavu.

Mogoče se bo našel kdo, ki bo vzrojil, češ da je nagrajevanje nevarnosti napačno, ker bodo alpinisti potem nalašč rinili pod serake in v krušljivo skalo. Vendar nas izkušnje učijo, da se v nevarnosti podajajo le tisti, ki so jim dorasli, medtem ko si drugi hitro premislijo. V tej luči je treba gledati tudi Česnovno Žensko za nagrado in Gromovega Brdavsca, ki sta briljantna dosežka, in to predvsem v alpinističnem smislu. Ta dva vzpona sta v bistvu čisti angleški E10, 7a in prepričan sem, da ni nobene nevarnosti, da bi našla obilo posnemovalcev.

Za konec bi rad spomnil na že pozabljeni Zaplotnikov članek Nekaj kupljenih in nekaj pridelanih misli v Alpinističnih razgledih številka 15, 1982, ki govori o soliranju, etično najbolj očiščeni obliki alpinizma. Med drugim pravi tole: »Pri nas me moti le to, da še vedno ne znamo odkrito govoriti o samohodstvu, o vzgibih, ki alpiniste ženejo, da se sami lotevajo najtežjih sten in vrhov, kaj sele, da bi o njih rekli dobro besedo in jih v svetli luči prikazali tudi mlajšim plezalcem. Nočemo sprejeti nase odgovornosti, čeprav s tem naredimo kaj slabo uslugo tistim mladim plezalcem, ki zares težijo po višjem, težjem, popolnejšem. Tisti se bodo prav gotovo prej ali slej srečali tudi s soliranjem, toda popolnoma nepripravljeni. Taki smo, kakor tisti starši, ki s svojimi otroki nočejo govoriti o spolnosti, češ da bodo še tako imeli preveč težav z njo.«

Če v celotnem odstavku besedo soliranje posplošimo z besedo nevarnost, potem je **Zaplotnik** marsikaj povedal tudi o našem današnjem odnosu do prave alpinistične pustolovščine.